

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

11 De distinctione aliorum præceptorum moralium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

netur ex charitate honorare, non ex vi huius pcepti, quod est, Honora parentes: sed ex vi huius pcepti, Diliges Dñm Deum tuum ex toto corde tuo. Et cum ista sint duo pcepta affirmatiua non obligantia ad semp, pnt pro diuersis tpb. obligare: & ita pnt contingere, qd aliquis implens pceptum de honoratione parentum, non tunc transgrediatur pceptum de omissione modi charitatis.

AD TERTIVM dicendū, qd observare oia pcepta legis homo non pnt, nisi impleat pceptum charitatis, qd non fit sine gratia. & ideo impossibile est qd Pelagius dixit, hominē implere legem sine gratia.

¶ Super Quaestione 100. Articulum 110. Assumimus.

ARTICVLVS XI.

Utrum conuenienter distinguantur alia moralia pcepta legis prater decalogum.

IN articulo vnde cimo dubium occurrerit eo qd superius in artic. 6. huius quaestiois dictū est, qd ordo pceptorū diuinz legis antedicitur scdm maiorem, & minorem grauitatem: quia quomō aliquid mali contrarium est grauius, tātō magis repugnac rationi, & oppositū bonū magis a rōne suscipitur, vt conuincunt nunc verō minora mala locantur sub pcepto decalogi, & grauiora sub pcepto adiuinctis, vt patet de blasphemio respectu periuinj, & de peccato contra naturā, & bestialitatis respectu adulterij, & de rapina respectu futuri debebat siquidē grauiora hec vepote magis diffonia, & conuenienter magis suscipibilia a ratione in pceptis decalogi poni, & minus grauiā ad hęc reduci, si secundum grauitatē pceptorum ordo est, vt auctor docuit.

¶ Ad hoc dñ, qd ad rationem pceptorum decalogi, quia sunt: primā elementa legis communia omnibus de populo, exigitur cōmunitas, id est, qd sint de illis, quæ cōmuniu finibus conueniunt: ita quod principaliter cōmuni pcepta decalogi constituere videntur, & inter ipsa prima ac cōmuniā quanto grauius, tātō prius. Et propterea licet rapina, bestialitas, & blasphemia sint grauiora quam iurij, adulterium, & periuinj: quia tamen hęc grauiora non ita facile

AD VNDECIMVM sic proceditur. Vt qd inconuenienter distinguantur alia moralia pcepta legis prater decalogū. Quia, vt Dñs dicit Matth. 22. In duobus pceptis charitatis pendet omnis lex, & prophetæ: sed hęc duo pcepta explicantur p decē pcepta decalogi, ergo nō oportet alia pcepta moralia tradere.

¶ 2 Præter. Pcepta moralia a iudicialib. & ceremonialib. distinguuntur, vt* dictū est: sed determinationes cōmū pceptorū moralium ptinent ad iudicialia, & ceremonialia pcepta: cōia aut pcepta moralia sub decalogo continentur, vel etiam decalogo præsupponuntur, vt* dictū est. ergo inconuenienter traduntur alia pcepta moralia prater decalogum.

¶ 3 Præter. Pcepta moralia sūt de actib. oīum virtutum, vt* supra dictū est. Sicut igitur in lege ponunt pcepta moralia pter decalogum ptinentia ad latriā, liberalitatē, & misericordiā, & castitatem: ita et debent poni aliqua pcepta ptinentia ad alias virtutes, puta, ad fortitudinē, sobrietatē, & alia hmōi, qd tñ non inueniuntur. non ergo cōuenienter distinguuntur I lege alia pcepta moralia pter decalogū.

SED CONTRA est, qd in Psal. 18. dñ. Lex Dñi immaculata, cōuertens animas: sed per alia etiā moralia, quæ decalogo superadduntur, homo conseruatur absque macula peccati, & anima eius ad Deum conuertitur. ergo ad legem pertinebat etiam alia pcepta moralia tradere.

RESPON. Dicendū, qd sicut ex* dictis patet, pcepta iudicialia, & ceremonialia ex sola i. stitute vīm habent: quia anteq instituerentur, non videbantur differre, vtrum sic, vel aliter fieret

ret: sed pcepta moralia ex ipso dictamine naturalis rōnis efficaciam habent, & si nunq in lege statuuntur. Horum aut triplex est gradus. Nā quādā sunt cōmunissima, & adeo manifesta, qd editione nō indigēt, sicut mandata de dilectione Dei & pximi, & alia hmōi, vt* supra dictū est, qd sunt quasi fines pceptorū: vnde in eis nullus potest errare s. iudiciū rōnis. Quædam verō sunt magis determinata, quorum rōnem statim

quilibet et popularis potest de facili videre: & tñ quia in pauciorib. circa huiusmodi contingit iudicium humanū perueri, huiusmodi editione indigent: & hęc sunt pcepta decalogi. Quādā verō sunt, quorum rō non est adeo cuiuslibet manifesta, sed solum sapientib. & ista sunt pcepta moralia superaddita decalogo, tradita a Deo populo per Moysen, & A arō. Sed quia ea quæ sunt manifesta, sunt principia cognoscendi eorum, quæ non sunt manifesta, alia pcepta moralia superaddita decalogo reducuntur ad pcepta decalogi p modum cuiusdam additionis ad ipsa. Nam in primo pcepto decalogi prohibetur cultus alienorū deorū, cui superadduntur alia pcepta prohibitiua corū, quæ ordinantur in cultum idolorum, sicut habet Deut. 18. Non inueniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam suam, ducens per ignem: nec sit maleficus, atq; incātor, nec Phytones consulat, neque diuinos, & quærat a mortuis veritatem. Secundum aut pceptum prohibet periurium: si præditur aut ei prohibitio blasphemie, Leui. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deut. 13. Tertio verō pcepto superadduntur oia ceremonialia. Quarto aut pcepto de honore parentum superaddit pceptum de honoratione senum, s. m illud Leuit. 19. Corā cano capite consurge. & Honora pso nam senis. & vfr omnia pcepta indudentia ad reuerentiam exhibendam maiorib. vel ad beneficia exhibenda vel equalib. vel minorib. Quinto aut pcepto, quod est de prohibitione homicidij, additur prohibitio odij, & cuiuslibet violationis cōtra proximum, sicut illud Leuit. 19. Non stabis cōtra sanguinem proximi tui: & etiam prohibitio odij fratris, s. m illud: Ne oderis fratrem tuum in corde tuo. Pcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur pceptum de prohibitione meretricij, s. m illud Deut. 24. Non erit meretrix de filiabus Israel, neque fornicator de filiis Israel. Et iterum prohibitio vitij contra naturā, secundum illud Leuit. 18. Cum masculo non comisceberis, cum omni pecore nō coibis. Septimo autem pcepto de prohibitione furti adiungitur pceptum de prohibitione vsuræ, secundum illud Deuter. 18. Nō foeneraberis fratri tuo ad usuram: & prohibitio fraudis, secundum illud Deut. 25. Non habebis in sacco diuersa pondera. & vfr omnia, quæ ad prohibitionem calumnie, & rapinæ pertinent. Octauo verō pcepto, quod est de prohibitione falsi testimonij, additur prohibitio falsi iudicij, secundum illud Exod. 23. Nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententię, vt a veritate deus: & prohibitio mendacij, sicut ibi subditur: Mendacium fugies, & prohibitio detractio nis, secundum illud Leui. 19. Non eris criminator, & futuro in populis. Alijs autem duobus pceptis

etiter accidit, sicut illa minus grauiā, iō illa vepote communiōra, primum locū in elemēis legis obtinuerunt, & hęc ad illa non vt grauiora, sed vt priora secundum extensionē reducuntur in hoc articulo, & illa inter se scdm grauitatem ordinata sunt in arti. 6. nihil ergo contrarietatis interuenit.

art. 1. & 9. 6. q. 94. ar. 4.

quilibet et popularis potest de facili videre: & tñ quia in pauciorib. circa huiusmodi contingit iudicium humanū perueri, huiusmodi editione indigent: & hęc sunt pcepta decalogi. Quādā verō sunt, quorum rō non est adeo cuiuslibet manifesta, sed solum sapientib. & ista sunt pcepta moralia superaddita decalogo, tradita a Deo populo per Moysen, & A arō. Sed quia ea quæ sunt manifesta, sunt principia cognoscendi eorum, quæ non sunt manifesta, alia pcepta moralia superaddita decalogo reducuntur ad pcepta decalogi p modum cuiusdam additionis ad ipsa. Nam in primo pcepto decalogi prohibetur cultus alienorū deorū, cui superadduntur alia pcepta prohibitiua corū, quæ ordinantur in cultum idolorum, sicut habet Deut. 18. Non inueniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam suam, ducens per ignem: nec sit maleficus, atq; incātor, nec Phytones consulat, neque diuinos, & quærat a mortuis veritatem. Secundum aut pceptum prohibet periurium: si præditur aut ei prohibitio blasphemie, Leui. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deut. 13. Tertio verō pcepto superadduntur oia ceremonialia. Quarto aut pcepto de honore parentum superaddit pceptum de honoratione senum, s. m illud Leuit. 19. Corā cano capite consurge. & Honora pso nam senis. & vfr omnia pcepta indudentia ad reuerentiam exhibendam maiorib. vel ad beneficia exhibenda vel equalib. vel minorib. Quinto aut pcepto, quod est de prohibitione homicidij, additur prohibitio odij, & cuiuslibet violationis cōtra proximum, sicut illud Leuit. 19. Non stabis cōtra sanguinem proximi tui: & etiam prohibitio odij fratris, s. m illud: Ne oderis fratrem tuum in corde tuo. Pcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur pceptum de prohibitione meretricij, s. m illud Deut. 24. Non erit meretrix de filiabus Israel, neque fornicator de filiis Israel. Et iterum prohibitio vitij contra naturā, secundum illud Leuit. 18. Cum masculo non comisceberis, cum omni pecore nō coibis. Septimo autem pcepto de prohibitione furti adiungitur pceptum de prohibitione vsuræ, secundum illud Deuter. 18. Nō foeneraberis fratri tuo ad usuram: & prohibitio fraudis, secundum illud Deut. 25. Non habebis in sacco diuersa pondera. & vfr omnia, quæ ad prohibitionem calumnie, & rapinæ pertinent. Octauo verō pcepto, quod est de prohibitione falsi testimonij, additur prohibitio falsi iudicij, secundum illud Exod. 23. Nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententię, vt a veritate deus: & prohibitio mendacij, sicut ibi subditur: Mendacium fugies, & prohibitio detractio nis, secundum illud Leui. 19. Non eris criminator, & futuro in populis. Alijs autem duobus pceptis

quilibet et popularis potest de facili videre: & tñ quia in pauciorib. circa huiusmodi contingit iudicium humanū perueri, huiusmodi editione indigent: & hęc sunt pcepta decalogi. Quādā verō sunt, quorum rō non est adeo cuiuslibet manifesta, sed solum sapientib. & ista sunt pcepta moralia superaddita decalogo, tradita a Deo populo per Moysen, & A arō. Sed quia ea quæ sunt manifesta, sunt principia cognoscendi eorum, quæ non sunt manifesta, alia pcepta moralia superaddita decalogo reducuntur ad pcepta decalogi p modum cuiusdam additionis ad ipsa. Nam in primo pcepto decalogi prohibetur cultus alienorū deorū, cui superadduntur alia pcepta prohibitiua corū, quæ ordinantur in cultum idolorum, sicut habet Deut. 18. Non inueniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam suam, ducens per ignem: nec sit maleficus, atq; incātor, nec Phytones consulat, neque diuinos, & quærat a mortuis veritatem. Secundum aut pceptum prohibet periurium: si præditur aut ei prohibitio blasphemie, Leui. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deut. 13. Tertio verō pcepto superadduntur oia ceremonialia. Quarto aut pcepto de honore parentum superaddit pceptum de honoratione senum, s. m illud Leuit. 19. Corā cano capite consurge. & Honora pso nam senis. & vfr omnia pcepta indudentia ad reuerentiam exhibendam maiorib. vel ad beneficia exhibenda vel equalib. vel minorib. Quinto aut pcepto, quod est de prohibitione homicidij, additur prohibitio odij, & cuiuslibet violationis cōtra proximum, sicut illud Leuit. 19. Non stabis cōtra sanguinem proximi tui: & etiam prohibitio odij fratris, s. m illud: Ne oderis fratrem tuum in corde tuo. Pcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur pceptum de prohibitione meretricij, s. m illud Deut. 24. Non erit meretrix de filiabus Israel, neque fornicator de filiis Israel. Et iterum prohibitio vitij contra naturā, secundum illud Leuit. 18. Cum masculo non comisceberis, cum omni pecore nō coibis. Septimo autem pcepto de prohibitione furti adiungitur pceptum de prohibitione vsuræ, secundum illud Deuter. 18. Nō foeneraberis fratri tuo ad usuram: & prohibitio fraudis, secundum illud Deut. 25. Non habebis in sacco diuersa pondera. & vfr omnia, quæ ad prohibitionem calumnie, & rapinæ pertinent. Octauo verō pcepto, quod est de prohibitione falsi testimonij, additur prohibitio falsi iudicij, secundum illud Exod. 23. Nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententię, vt a veritate deus: & prohibitio mendacij, sicut ibi subditur: Mendacium fugies, & prohibitio detractio nis, secundum illud Leui. 19. Non eris criminator, & futuro in populis. Alijs autem duobus pceptis

quilibet et popularis potest de facili videre: & tñ quia in pauciorib. circa huiusmodi contingit iudicium humanū perueri, huiusmodi editione indigent: & hęc sunt pcepta decalogi. Quādā verō sunt, quorum rō non est adeo cuiuslibet manifesta, sed solum sapientib. & ista sunt pcepta moralia superaddita decalogo, tradita a Deo populo per Moysen, & A arō. Sed quia ea quæ sunt manifesta, sunt principia cognoscendi eorum, quæ non sunt manifesta, alia pcepta moralia superaddita decalogo reducuntur ad pcepta decalogi p modum cuiusdam additionis ad ipsa. Nam in primo pcepto decalogi prohibetur cultus alienorū deorū, cui superadduntur alia pcepta prohibitiua corū, quæ ordinantur in cultum idolorum, sicut habet Deut. 18. Non inueniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam suam, ducens per ignem: nec sit maleficus, atq; incātor, nec Phytones consulat, neque diuinos, & quærat a mortuis veritatem. Secundum aut pceptum prohibet periurium: si præditur aut ei prohibitio blasphemie, Leui. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deut. 13. Tertio verō pcepto superadduntur oia ceremonialia. Quarto aut pcepto de honore parentum superaddit pceptum de honoratione senum, s. m illud Leuit. 19. Corā cano capite consurge. & Honora pso nam senis. & vfr omnia pcepta indudentia ad reuerentiam exhibendam maiorib. vel ad beneficia exhibenda vel equalib. vel minorib. Quinto aut pcepto, quod est de prohibitione homicidij, additur prohibitio odij, & cuiuslibet violationis cōtra proximum, sicut illud Leuit. 19. Non stabis cōtra sanguinem proximi tui: & etiam prohibitio odij fratris, s. m illud: Ne oderis fratrem tuum in corde tuo. Pcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur pceptum de prohibitione meretricij, s. m illud Deut. 24. Non erit meretrix de filiabus Israel, neque fornicator de filiis Israel. Et iterum prohibitio vitij contra naturā, secundum illud Leuit. 18. Cum masculo non comisceberis, cum omni pecore nō coibis. Septimo autem pcepto de prohibitione furti adiungitur pceptum de prohibitione vsuræ, secundum illud Deuter. 18. Nō foeneraberis fratri tuo ad usuram: & prohibitio fraudis, secundum illud Deut. 25. Non habebis in sacco diuersa pondera. & vfr omnia, quæ ad prohibitionem calumnie, & rapinæ pertinent. Octauo verō pcepto, quod est de prohibitione falsi testimonij, additur prohibitio falsi iudicij, secundum illud Exod. 23. Nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententię, vt a veritate deus: & prohibitio mendacij, sicut ibi subditur: Mendacium fugies, & prohibitio detractio nis, secundum illud Leui. 19. Non eris criminator, & futuro in populis. Alijs autem duobus pceptis

quilibet et popularis potest de facili videre: & tñ quia in pauciorib. circa huiusmodi contingit iudicium humanū perueri, huiusmodi editione indigent: & hęc sunt pcepta decalogi. Quādā verō sunt, quorum rō non est adeo cuiuslibet manifesta, sed solum sapientib. & ista sunt pcepta moralia superaddita decalogo, tradita a Deo populo per Moysen, & A arō. Sed quia ea quæ sunt manifesta, sunt principia cognoscendi eorum, quæ non sunt manifesta, alia pcepta moralia superaddita decalogo reducuntur ad pcepta decalogi p modum cuiusdam additionis ad ipsa. Nam in primo pcepto decalogi prohibetur cultus alienorū deorū, cui superadduntur alia pcepta prohibitiua corū, quæ ordinantur in cultum idolorum, sicut habet Deut. 18. Non inueniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam suam, ducens per ignem: nec sit maleficus, atq; incātor, nec Phytones consulat, neque diuinos, & quærat a mortuis veritatem. Secundum aut pceptum prohibet periurium: si præditur aut ei prohibitio blasphemie, Leui. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deut. 13. Tertio verō pcepto superadduntur oia ceremonialia. Quarto aut pcepto de honore parentum superaddit pceptum de honoratione senum, s. m illud Leuit. 19. Corā cano capite consurge. & Honora pso nam senis. & vfr omnia pcepta indudentia ad reuerentiam exhibendam maiorib. vel ad beneficia exhibenda vel equalib. vel minorib. Quinto aut pcepto, quod est de prohibitione homicidij, additur prohibitio odij, & cuiuslibet violationis cōtra proximum, sicut illud Leuit. 19. Non stabis cōtra sanguinem proximi tui: & etiam prohibitio odij fratris, s. m illud: Ne oderis fratrem tuum in corde tuo. Pcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterij, superadditur pceptum de prohibitione meretricij, s. m illud Deut. 24. Non erit meretrix de filiabus Israel, neque fornicator de filiis Israel. Et iterum prohibitio vitij contra naturā, secundum illud Leuit. 18. Cum masculo non comisceberis, cum omni pecore nō coibis. Septimo autem pcepto de prohibitione furti adiungitur pceptum de prohibitione vsuræ, secundum illud Deuter. 18. Nō foeneraberis fratri tuo ad usuram: & prohibitio fraudis, secundum illud Deut. 25. Non habebis in sacco diuersa pondera. & vfr omnia, quæ ad prohibitionem calumnie, & rapinæ pertinent. Octauo verō pcepto, quod est de prohibitione falsi testimonij, additur prohibitio falsi iudicij, secundum illud Exod. 23. Nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententię, vt a veritate deus: & prohibitio mendacij, sicut ibi subditur: Mendacium fugies, & prohibitio detractio nis, secundum illud Leui. 19. Non eris criminator, & futuro in populis. Alijs autem duobus pceptis

quis

ptis nulla alia adiunguntur, quia per ea uniuersali-
ter omnia mala concupiscentia prohibetur.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd ad dilectionem
Dei & proximi ordinantur quedam precepta de-
calogi secundum manifestam rationem debiti ;
alia vero secundum rationem magis occultam.

AD SECUNDVM dicendum, qd precepta cere-
monialia, & iudicialia sunt determinatiua precepto-
rum decalogi ex vi institutionis, non autem ex vi na-
turalis instinctus, sicut precepta moralia superaddita.

AD TERTIVM dicendum, qd precepta legis ordi-
nantur ad bonum commune, vt supra dictum est.
Et quia virtutes ordinantur ad alium, directe per-
tinent ad bonum cōe: & similiter uirtus castitatis,
in quantum actus generationis deferuit bono cōi
speciei, ideo de istis uirtutibus directe dantur pre-
cepta decalogi, & superaddita. De actu autem fortitudi-
nis datur preceptum proponendum p̄ duces exhor-
tantes in bello, quod pro bono cōi suscipitur, ut
patet Deut. 20. ubi mandantur sacerdotibus: Nolite me-
tuere, nolite cedere. Similiter etiam actus gulae p̄-
hibendus committitur monitioni paterne, quia
contrariatur bono domestico. vnde dicitur Deute. 21.
ex persona parentū. Monita nra audire contēnit,
comestationib. vacat, & luxuria, atque conuiujs.

ARTICVLVS XII.

Super Questionis
100. Artic. duode-
cimum.

Utrum precepta moralia veteris
legis iustificarent.

IN ar. 12. eiusdem
centesimae quaerit.
aduerte quod om-
nes, quos uidi codi-
ces scripti, & impres-
si, falsi sunt. habent
enim in corpore ar-
ticuli haec uerba: Si
vero accipiat iusti-
tia pro executione
iustitiae, sic precep-
ta moralia iustificabāt,
in quantum contine-
bant id quod est ius-
tum: sed sacramenta illa
ueteris legis gratiam
non conferebant, si-
cut conferunt sacra-
menta nouae legis, q̄
propter hoc iustifica-
re dicuntur. & statim
subditur: Si uero ac-
cipiat iustitia p̄ exe-
cutione iustitiae &c.
Vbi patet, quod aut
omnia illa superflua
sunt: aut cum dixit
fer, quod moralia iu-
stificare non pote-
rant iustitia causan-
do, addebat, quod
nec ceremonialia hoc
poterant: propter
quod codices inqui-
re ueros.

AD DVODECIMVM sic proce-
ditur. Vt quod precepta
moralia veteris legis iustifica-
rent. Dicit Apostolus Rom. 2.
Non enim auditores legis iusti
sunt apud Deum, sed factores
legis iustificabuntur: sed facto-
res legis dicuntur, qui implent
precepta legis, ergo precepta le-
gis adimpleta iustificabant.

¶ 2. Praet. Leuit. 18. dicitur. Cu-
stodie leges meas, atque iudi-
cia, quae faciens homo uiuet in
eis: sed uita spiritalis hominis
est per iustitiam, ergo precepta
legis adimpleta iustificabant.

¶ 3. Praet. Lex diuina efficacior
est, quam lex humana: sed lex
humana iustificat, est. n. qua-
dam iustitia in hoc, quod pra-
cepta legis adimplentur, ergo
precepta legis iustificabant.

SED CONTRA est, quod Apo-
stolus dicit 2. ad Cor. 3. Litera
occidit. quod secundum Aug.
in lib. de spiritu & litera, intel-
ligitur etiam de preceptis mor-
talibus. ergo precepta moralia
non iustificabant.

RESPON. Dicendum, qd sicut
sanum proprie & primo dicitur, quod habet sani-
tatem, per posterius autem, quod significat sani-
tatem, vel quod conseruat sanitatem: ita iustifica-
tio primo & proprie dicitur ipsa factio iustitiae, se-
cundario uero, & quasi improprie potest dici iusti-
ficatio significatio iustitiae, vel dispositio ad iusti-
tiam, quibus duobus modis manifestum est, quod
precepta legis iustificabant, in quantum s. dispone-

bant homines ad gratiam Christi iustificationem
quam etiam significabant, quia sicut dicitur
tra Faustum: Etiam uita illius populi proprie
erat, & Christi figuratiua. Sed si loquamur de
iustificatione proprie dicta, sic considerandum est
iustitia potest accipi prout est in habitu, uel prout
in actu: & secundum hoc iustificatio dicitur
dicitur. Vno quidem modo, secundum quod
homo fit iustus adipsens habitum iustitiae,
uero modo, secundum quod opera iustitiae
ratur: ut secundum hoc iustificatio nihil aliud
quam iustitiae executio. Iustitia autem, sicut
virtutes, potest accipi & acquisita, & infusa,
supradictis patet. Acquisita quidem cau-
operibus, sed infusa causatur ab ipso Deo
operibus, & haec est uera iustitia, de qua n̄ loquitur
f̄m quam aliquis dicitur iustus apud Deum, & m̄
Rom. 4. Si Abraham ex operibus. legis iustifica-
habet gloriam, sed non apud Deum. Haec iusti-
ficia causari non poterat per precepta moralia
sunt de actibus humanis: & f̄m hoc precepta mor-
alia iustificare non poterant, iustitiam causantem
uero accipitur iustificatio pro executione
iustitiae, sic precepta moralia iustificabant, in quantum
continebant id, quod est f̄m se iustum: sed sa-
cramenta illa ueteris legis gratiam non conferebant
sicut conferunt sacramenta nouae legis, quae
hoc iustificare dicuntur. Si uero accipitur iusti-
fatio pro executione iustitiae, sic omnia pra-
cepta legis iustificabant, aliter tñ, & aliter. Nam pra-
cepta ceremonialia continebant quidem iustitiam
se in generali, prout, s. exhibebantur in cultu
in speciali uero non continebant f̄m se iustum
nisi ex sola determinatione legis diuinae. Et
de huiusmodi preceptis dicitur, quod non iusti-
cabant nisi ex deuotione, & obedientia facta.
Praecepta uero moralia, & iudicialia contine-
bant id quod est iustum uel in generali
id quod erat secundum se iustum uel in ge-
nerali uel etiam in speciali: sed moralia pra-
cepta continebant id quod est iustum se-
iustitiam generalem, quae est omnis uirtus, &
tutur in 5. * Ethic. Praecepta uero iudicialia perti-
bant ad iustitiam specialem, q̄ consistit circa
actus humanae uitae, qui sunt inter homines ad-

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Apo-
stolus accipit iustificationem pro executione
iustitiae.
AD SECUNDVM dicendum, quod homo
precepta legis, dicitur uiuere in eis, quia
conseruabat poenam mortis, quam lex transgre-
ssibus infligebat: in quo sensu inducit hoc
apud Deum.

AD TERTIVM dicendum, quod precepta
humanae iustificant iustitia acquisita, de qua
queritur ad praesens, sed solum de iustitia
apud Deum.

QVAESTIO CI.

De preceptis ceremonialibus secun-
dum se, in quatuor arti-
culos diuisa.

CONSEQUENTER
considerandum est
de preceptis cere-
monialibus.

¶ Et primo, de ipsis secundum
se. Secundo, de causa eorum.
Tertio, de duratione ipsorum.

Supr. q. 98.
art. 1. & inf.
q. 103. art. 2.
& 3. dist. 40.
ar. 3.

ca. 4. & 14.
co. 3.

Super
centesimae
questionis
100. artic.
duodecimum
1. Na. 100.
I multa
essent poe
puz, qua
relinquo
ligere pol
marie em
monialis
ad scriptu
geniam
solum
figurali